

POZOR!

Žabe na cesti!

**POSVET O NARAVOVARSTVENI
PROBLEMATIKI DVOŽIVK IN CEST**

4. oktober 2014 v Ljubljani

ŽABOHOD! POSVET O NARAVOVARSTVENI PROBLEMATIKI DVOŽIVK IN CEST

Poziv pristojnim inštitucijam v R Sloveniji

Pomladi, ko se v vlažnih nočeh temperatura dvigne za nekaj stopinj nad ledišče, se številne dvoživke (žabe, krastače in pupki) odpravijo proti mrestiščem. Večina jih na svoji poti iz letnih bivališč k mrestiščem prehodi razdaljo do nekaj kilometrov. Pri tem so pogosto prisiljene prečkati ceste, kjer zato prihaja do množičnih povozov. Na ta način lahko pride do ogrožanja ali celo uničenja celih populacij dvoživk, ki že tako veljajo za eno od najbolj ogroženih živalskih skupin.

V Sloveniji so vse vrste dvoživk zavarovane z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur.l. RS 46/04), Direktivo o habitatih (92/43/EEC) in Bernsko konvencijo. Tako kot v drugih državah EU je tudi pri nas ustanovljeno omrežje posebnih varstvenih območij ali omrežje Natura 2000 tudi z namenom zavarovanja habitatov dvoživk (v Sloveniji za 6 vrst dvoživk).

Upadanje populacij dvoživk je povezano predvsem z uničevanjem in drobljenjem njihovih kopenskih in vodnih bivališč ter prekinitvijo selitvenih poti. Že pred približno 45 leti so prvi opazovalci postali pozorni na umiranje dvoživk na cestah, v Evropi pa že 35 let številne skupine skušajo reševati ta problem, kar je nenazadnje pripomoglo k popularizaciji varstva dvoživk v širši javnosti.

Dvoživke so v svojem letnem življenjskem ciklu vezane tako na vodna (mrestišča) kot tudi na kopenska bivališča (poletna bivališča in prezimovališča), med katerimi pa so razdalje mnogokrat večje od kilometra. Številne vrste se tako vsako leto selijo po ustaljenih selitvenih poteh. Kjer ceste te poti sekajo, lahko prihaja do množičnih pomorov živali. Takih odsekov oziroma črnih točk za dvoživke je v Sloveniji registriranih več kot tisoč petsto, pri čemer na najbolj izpostavljenih odsekih pod kolesi konča tudi več tisoč teh živali v eni sami sezoni. Ti cestni odseki so nevarni tudi za promet, saj je zaradi povoženih živali cestišče spolzko in obstaja resna nevarnost zdrsa. Kadar se vozniki živalim poskušajo izogniti pri višjih hitrostih, je večja možnost izgube nadzora nad vozilom, kar je lahko vzrok tudi težjim prometnim nesrečam. Pri tem velja izpostaviti, da je bilo v Republiki Sloveniji do leta 2010 zgrajenih več kot 700 km novih hitrih cest in avtocest, kar je stanje dvoživk dodatno poslabšalo.

Ker je poseg v življenjski prostor dvoživk z izgradnjo in obratovanjem cest zelo velik, so varstveni ukrepi nujno potrebni tako ob izgradnji novih, kot na obstoječih cestah. Pri novogradnjah so primerni ukrepi za dvoživke v veliki meri že izvajajo oziroma so v postopkih načrtovanja zahtevani s strani pristojnih institucij. Največji problem predstavljajo obstoječe ceste, kjer ni na razpolago sistemske rešitve za izvedbo ukrepov na najbolj perečih odsekih. Odgovornost si delita tako Ministrstvo za infrastrukturo (pristojno za promet) in Ministrstvo za okolje in prostor (pristojno za varstvo zavarovanih živalskih vrst). Trenutno se ob rekonstrukcijah cest ukrepi za dvoživke predpišejo le v primeru, ko je potrebno naravovarstveno soglasje.

S tehnične plati so varstveni ukrepi zelo različni, ter prilagojeni specifičnim razmeram na posameznem odseku. Možnosti je več: (1) postavitve stalnih varovalnih ograj in izgradnja podhodov (trajna in najbolj zaželeno rešitev), (2) postavitve začasnih ograj v času selitev in prenašanje osebkov čez cesto ter (3) opozorilni in preventivni ukrepi, kot so postavljanje opozorilnih tabel in informiranje voznikov.

Zaradi velike ogroženosti dvoživk smo se v zadnjih letih prostovoljci odzvali klicu na pomoč in po vsej Sloveniji organizirali razne akcije in pobude prenašanja dvoživk preko ceste v času selitev. Kljub temu pa še tako veliko število prostovoljcev, ki so pripravljene pomagati dvoživkam pri prečkanju ceste, nikoli ne bo rešilo problema umiranja dvoživk na cestah. Problem je sistemski in zahteva bolj organizirano, koordinirano in strokovno ter tehnično podprto delovanje. Pri učinkovitem izvajanju akcij prenašanja dvoživk je nujno tudi sodelovanje države. Na eni strani je za prostovoljce pridobivanje ustreznih informacij, dovoljenj ter tehničnega in strokovnega znanja zelo zamudno, na drugi strani pa učinkovito izvajanje akcij skoraj vedno zahteva postavljanje začasnih zaščitnih ograj, katerih nakup je vse pre pogosto izven finančnih zmogljivosti skupin prostovoljcev.

Zato predlagamo:

- da se čimprej vzpostavijo ustrezni ukrepi za varstvo dvoživk na najbolj problematičnih odsekih cest,
- da se v upravljanje in redno vzdrževanje javnih cest vključi varstvo dvoživk.

Stališče Herpetološkega društva – Societas herpetologica slovenica:

- postavitve trajnih varovalnih ograj in podhodov na najbolj problematičnih odsekih cest;
- pri rekonstrukcijah cest na problematičnih odsekih naj se v projekt vključijo tudi ukrepi varstva dvoživk;
- možna rešitev je tudi postavitve začasnih ograj na odsekih, kjer že potekajo prostovoljne akcije reševanja dvoživk, v dogovoru s prostovoljci. Predlagamo, da se to uredi na način kot je to v nekaterih evropskih državah, kjer na javnih cestah pristojne inštitucije prostovoljcem zagotovijočasne ograje za dvoživke, potreben material ter nudijo logistično in strokovno podporo pri izvajanju akcij;
- pozivamo k medsektorskemu usklajevanju med Ministrstvom za infrastrukturo in Ministrstvom za okolje in prostor in k določitvi pristojnosti njihovih podrejenih služb za izvajanje ukrepov;
- nujna je vzpostavitev javno dostopnega portala s črnimi točkami za dvoživke in omilitvenimi ukrepi. Tak portal bi bil namenjen vsem deležnikom, tako upravljavcem cest kot tudi prostovoljcem, ki izvajajo akcije prenašanja dvoživk. Trenutno je v Sloveniji registriranih več kot 1.500 črnih točk, vendar ti podatki niso javno dostopni vsem zainteresiranim deležnikom;
- pozivamo Ministrstvo za infrastrukturo, da v okviru tehničnih specifikacij za ceste pripravi tudi specifikacije za ukrepe za varstvo dvoživk na javnih cestah, ki se jih mora upoštevati ob gradnji in rekonstrukciji javnih cest.

Ta dokument je bil pripravljen na prvi delavnici o pobudah in akcijah reševanja dvoživk na cestah – Žabohodu 4. oktobra 2014 v organizaciji Herpetološkega društva – *Societas herpetologica slovenica*, kjer smo se zbrali strokovnjaki in prostovoljci, vključeni v akcije prenašanje dvoživk po Sloveniji in druga zainteresirana javnost. Osnovni namen je bil vzpostavitev sodelovanja med skupinami prostovoljcev in ugotavljanja dobrih praks in pomanjkljivosti sistema v Republiki Sloveniji.

Dodatne informacije o dvoživkah in problematiki ter poročilo z delavnice s predstavitvami je na ogled na domači strani društva (zavihek Novice):

www.herpetolosko-drustvo.si

Herpetološko društvo - *Societas herpetologica slovenica*

V Ljubljani, 14.11.2014